

ВІДГУК

офіційного опонента
на дисертаційну роботу

Вареник Валентини Миколаївни

на тему «Соціальнокомунікаційний підхід до редагування галузевої преси»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 06 Журналістика
за спеціальністю 061 Журналістика

Актуальність теми дисертації.

Фахова комунікація неможлива без використання різноманітних засобів інформування професійної спільноти. Одним з таких засобів є галузеві медіа, що є дедалі більш представленими в масмедійному просторі, характеризуються різноманітними тем і форматів. Вони є незалежними джерелами інформації про нові товари, послуги, інформують про зміни законодавства, є майданчиком для дискусії між різними суб'єктами медіапростору.

З розвитком сучасних технологій і розширенням спектру каналів онлайн-комунікації редакції галузевих медіа отримують нові можливості для взаємодії з професійною аудиторією, де редакційні працівники медіа є не лише постачальниками інформації, а й виступають модераторами створеного читачами контенту. У цьому контексті актуальними є питання встановлення ролі соціальних мереж, новітніх засобів інформування у комунікаційних процесах редакцій, відмінності у взаємодії аудиторії з друкованим та електронним контентом.

Відповідно, осмислення змін, що відбулися в останні роки, вплив російсько-української війни та пандемії COVID-2019 на видавничі процеси та професійну комунікацію є важливими для узагальнення та систематизації здобутого досвіду галузевих медіа, впровадження змін як у медіавиробництво, так і в навчальні процеси.

Дослідницький інтерес до галузевих медіа саме як каналів донесення професійно значущої інформації є несталим, адже багато аспектів стосовно засад редагування галузевої періодики, її впливу на комунікаційні процеси в суспільстві розглянуто як в галузі журналістикознавства, так і в інших галузях, де галузеві медіа виступали джерелом інформації про ті чи інші явища дійсності. У працях окреслено роль галузевої преси як фактора впливу на економічний розвиток, поширення інформації про соціально значущі проблеми серед фахівців.

Разом з тим, існує неузгодженість термінології на позначення галузевих видань, брак інформації про специфіку підготовки, редагування цього типу

медіа, а також про соціальнокомунікаційний вплив галузевих медіа на професійну спільноту. Вищезгадане свідчить про актуальність проведення дослідження редакційно-видавничих процесів у редакціях галузевої преси з використанням соціально-комунікаційного підходу, тобто з залученням методів з царини соціальних комунікацій.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Наукове дослідження Вареник В. М. спрямоване на вирішення комплексу наукових завдань щодо впливу історичного контексту на функціонування галузевих медіа на фахову комунікацію, визначення специфіки застосування концепції, засобів промоції та монетизації для розвитку галузевих медіа, виокремлення засад редагування галузевих видань як засобів поширення фахово значущої інформації, встановлення комунікаційних особливостей галузевих продовжуваних і неперіодичних видань України (с. 21).

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в такому:

запропоновано авторську історіографію галузевої періодики в контексті української журналістики;

доведено, що галузева періодика формує навколо себе окреме гіпертекстове середовище для фахової комунікації;

встановлено залежність редакційно-видавничих процесів видавництва галузевої преси від концепції видання, засобів промоції та монетизації;

удосконалено класифікацію електронних періодичних і продовжуваних видань та опис функціонування галузевих каталогів, вебсайтів, програм як видавничих продуктів;

набули подальшого розвитку опрацювання термінології на позначення видавничих продуктів підприємств галузевої преси; специфіка галузевих періодик як каналів професійної комунікації; засади редагування галузевих видань.

Дослідження було виконано на кафедрі видавничої справи та редагування КПІ ім. Ігоря Сікорського в межах наукової теми кафедри видавничої справи та редагування Навчально-наукового видавничо-поліграфічного інституту КПІ ім. Ігоря Сікорського «Соціальнокомунікаційний підхід до редагування різних видів видань» (номер державної реєстрації 0119U001582) під керівництвом проф., д-ра наук із соц. ком. Тріщук Ольги Володимирівни.

Отже, у дисертаційній роботі з'ясовано прийоми та підходи до редагування галузевої періодики, яка є соціальнокомунікаційним явищем, та її вплив на

професійну комунікацію в Україні; здобувачка досягла мети дослідження й повною мірою опанувала методологію наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

За своїм змістом дисертаційна робота здобувачки Вареник В. М. повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 061 Журналістика та напрямкам досліджень відповідно до освітньої програми «Соціальні комунікації, журналістика».

Дисертаційна робота здобувачки Вареник В. М. є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувача в науковий напрям дослідження соціокомунікаційних засад редагування різних типів видань.

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові збіги, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Вареник Валентини Миколаївни є результатом самостійних досліджень здобувачки й не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату. Використані ідеї, результати й тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів.

Дисертаційну роботу написано українською мовою.

Стилістика роботи відповідає вимогам до наукового викладу. Текст логічно впорядкований, послідовний і доступний для сприймання.

Дисертація має логічну композиційну побудову, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 224 сторінки.

У **вступі** висвітлено актуальність теми, мету дослідження, його завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, інформацію про особистий внесок здобувачки, апробацію результатів, публікації та структуру роботи.

У **першому** розділі досліджено історико-теоретичні засади галузевої преси. Зокрема розглянуто основні етапи розвитку галузевої преси в Україні і за кордоном, виокремлено основні тематичні кластери видань у кожному з часових проміжків, зокрема окреслено становище української преси з часів появи перших українських галузевих видань і до сьогодення. Окреслено термінологічні засади, зокрема, висвітлено відмінності галузевої преси у порівнянні з іншими типами видань. Виокремлено такі терміни на позначення продуктів галузевої преси, як «галузеве періодичне видання», «галузеве медіа», «галузевий журнал», «галузева газета», «галузевий каталог», «галузевий

вебсайт», «галузевий програмний продукт». У дослідженні вказано не лише наукові праці, в яких окреслено проблематику галузевих медіа, а також виділено обмеження, що супроводжують процес вивчення засад редагування українських галузевих періодик, що є важливим у контексті актуалізації досліджень видань для фахівців. Важливим є і те, що в роботі розмежовано поняття корпоративних та галузевих медіа, окреслено відмінності саме в площині дотримання функції громадського контролю, що не є притаманною для корпоративних медіа.

У **другому** розділі розглянуто питання пошуку способів удосконалення діяльності галузевих видань, приділено увагу питанню формування концепції медіа, різноманіттю засобів промоції та монетизації, антикризовим комунікаціям та налагодженню інноваційних процесів у редакціях медіа. Узагальнення досвіду редакцій медіа, аналіз ефективних та неефективних рішень є важливим у контексті пошуку шлях подолання фінансових, організаційних проблем функціонування галузевих медіа.

У **третьому** розділі приділено увагу комунікаційним засадам редагування галузевих видань. У дослідженні окремо розглянуто друковані журнали та газети, вебсайти, продовжувані та неперіодичні видання, а також соціальні мережі. Виокремлено основні прийоми й засоби вираження змісту, сформульовано принципи компонування елементів друкованих й електронних видань. Також проаналізовано візуальні, структурні, текстові відмінності між виданнями, соціальні та демографічні показники аудиторій різних електронних та друкованих видань, засади рекламної комунікації в галузевих медіа

У висновках узагальнено результати проведених досліджень, відображено найважливіші наукові та практичні результати роботи, що полягають у встановленні ключових особливостей галузевих медіа як видань, що створені для ефективного донесення професійно значущої інформації, виокремленні галузевої преси як важливого складника медіадискурсу та встановленні закономірностей у комунікаційних процесах між редакціями галузевих медіа і їх професійними аудиторіями.

Висновки сформульовано конкретно та логічно, відповідно до змісту дисертації.

Дисертаційну роботу оформлено відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Наукові результати дисертації висвітлені у 12 наукових публікаціях здобувачки, серед яких: 5 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 1 стаття в

періодичному науковому виданні, проіндексованому в базі даних SCOPUS; 1 стаття в іноземному науковому виданні. Також результати дисертації було апробовано на 5 наукових фахових конференціях.

В опублікованих працях здобувачки описано основні наукові здобутки, які висвітлено в трьох розділах дисертації. Опубліковані у співавторстві праці, що зараховані за темою дисертації, демонструють вагомий особистий внесок здобувачки. В усіх публікаціях дотримано принципів академічної доброчесності.

Таким чином, наукові результати, описані в дисертаційній роботі, повністю висвітлено в наукових публікаціях здобувачки.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

1. На с. 101 вказано, що «найбільш поширеним варіантом монетизації галузевих медіа в українському інформаційному полі залишається модель подвійного товару, тобто поєднання можливостей рекламної співпраці та передплати», а на с. 11 вказано, що «в українських редакціях галузевих медіа головним джерелом прибутків продовжують бути рекламодавці». Як корелюються між собою ці два твердження?

2. Вибірка опитування аудиторії журналу «Print Plus» становить 43 респонденти (с. 128), варто було б опитати більше респондентів.

3. Доречно було б докладніше дослідити аудиторію галузевих видань, етичні проблеми, що виникають у процесі редакційно-видавничої підготовки галузевої періодики, такі як баланс між інформаційною об'єктивністю та комерційними інтересами, а також потенційний вплив штучного інтелекту на розвиток галузевої преси.

Вважаю, що висловлені зауваження не є визначальними й не зменшують загальну наукову новизну та практичну значущість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про дисертаційну роботу.

Дисертаційна робота здобувачки ступеня доктора філософії Вареник Валентини Миколаївни на тему «Соціальнокомунікаційний підхід до редагування галузевої преси» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має суттєве значення для галузі знань 06 Журналістика. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувачка Вареник Валентина Миколаївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 06 Журналістика за спеціальністю 061 Журналістика.

Офіційний опонент:

в.о. завідувача кафедри
реклами та зв'язків з
громадськістю Навчально-
наукового інституту журналістики
Київського національного
університету імені Тараса
Шевченка, МОН України,
професор, доктор наук
із соціальних комунікацій



Дмитро ОЛТАРЖЕВСЬКИЙ

«07» червня 2024 року

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР НДЧ
КАРАУЛЬНА Н.В.
07.06.2024


